

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 9 • год. ХСIII • 9 май 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

НА ГЕРГЬОВДЕН

Българска песен отново в Одрин

Въпреки капризите на календара, който тази година събра два от най-почитаните християнски празници – Великден и Гергьовден в два последователни дни, на храмовия си празник одринската църква „Св. Георги“ беше отново пълна с тракийци. Както всяка година те дойдоха да почетат светеца и спомена за родината на дедите и прадедите си и да покажат, че синовната памет не е подвластна на времето. В двора на църквата дойдоха тракийци от Пловдив, Бургас, Свиленград, Сопот, Карлово, Клисура и Варна. Но най-многобройна беше, както се и полага, групата на своеобразните домакини на празника – хората от хасковското дружество „Георги Сапунаров“, начело с председателя му Кирил Сарджев. Председателят на СТДБ Красимир Премянов и неговият заместник Милен Люцканов, както и научният секретар на ТНИ д-р Ваня Стоянова, също уважиха тракийския събор. Трима свещеници, изпратени от Варненски и Великопреславски митрополит Кирил, в съслужие и с отец Александър Чъкърък отслужиха света божествена Литургия. Повечето тракийци запалиха свещичка за помен на предците си и за здраве на своите деца.

Идваме в Одрин от 15 години редовно, признаха Мария и Георги Германови от варненското тракийско дружество. Помним времето, когато в българската църква в Одрин служеше бащата на днешния свещеник- Филип Чъкърък, разказва Мария Германова. Варненската група винаги пристига през Лозенград, за да си припомним родните места на своите деди, каза още тя.

Официалните гости от

■ Цветя пред паметника на Антим I

■ „Китна Тракия“ огласи двора на църквата с песни

СТДБ, част от варненци, хасковлии и пловдивчани поднесоха венец и цветя пред паметника на Екзарх Антим

I в другата българска църква в Одрин „Св.св. Константин и Елена“. След това всички тракийци се събраха в двора на храма „Св. Георги“, където Представителният ансамбъл за песни и танци „Китна Тракия“ от Хасково изнесе концерт.

„Време е вече да престанем да говорим за разорение на тракийци, а да използваме по-вярната дума геноцид“ – каза в своето обръщение към присъстващите председателят на СТДБ Красимир Премянов. Той призова тракийци да бъдат достойни българи и да уважават своята история. А на СТДБ пожела да защитава

още по-активно икономическите и социалните интереси на тракийци.

След хубавите тракийски песни и музикални изпълнения на хасковлии на импровизираната сцена застанаха и малките тракийчета от Пловдив, които също представиха няколко песни от родния фолклор. Това са нашите деца – не скри гордостта си председателката на Пловдивското тракийско дружество и член на ЦР инж. Нонка Матова. Други деца, от Първо основно училище в Свиленград пък, бяха изпратили своите творби за своеобразната изложба, подредена в едно от помещенията на църквата. Авторите са били избрани след финалния кръг на областния конкурс „Заедно в мечтите си“, в който са работили съвместно деца, родители и учители.

След концерта група от Бургаското тракийско дружество, начело с неговия председател Димо Карабелов, поднесе цветя на мястото, където са гробовете на четиримата български офицери, чиито паметни плочи се съхраняват днес в църквата. Време е вече тези плочи да се върнат на мястото си, докато все още има хора, които го знаят къде е, смята Димо Карабелов. Уважението към паметта на падналиите наши войници и офицери в Балканската война е част от българското ни самосъзнание, каза още той.

Накрая, както приляга на всеки събор, на моравата в прекрасно поддържания църковен двор се изви традиционното тракийско хоро.

Следващият тракийски събор в Одрин ще се състои на 21 май в църквата „Св.св. Константин и Елена“, а на 19 май българите от Истанбул ще честват Гергьовден в църквата „Св. Георги“

Презвитера Мария и отец Александър Чъкърък

ЦЪРКВИТЕ В ОДРИН СЕ ПЪЛНЯТ РЕДОВНО

На стр. 3

9 май 1945 г. - Денят на победата, край на Втората световна война, продължила шест години, или 2193 дни (до 2 септември с.г., когато капитулира и Япония). Паметниците на победата ще се обикчат с цветя в почит на жертвите и признателност към победителите, избавили света от „кафявата чума“. Човечеството ще си припомни подвига на народите на СССР и Червената армия, с неоспоримо най-голяма заслуга за Великата

ски отношения с Българи и ѝ обявява война. Ако не беше този акт, сега щяхме да носим китки на паметниците на турските освободители.

В Русия и в страните от бившия Съветски съюз наричат 9 май День победы, англезичните го изписват Victory in Europe Day, V-E Day или VE Day. Обединена Европа го прие за свой празник и показва, че не бе възможно обединението без победата в най-страшната война в човешката история. България на 1 януари 2007 г. се

Великата победа

победа, както и приноса на Великобритания и на САЩ, на антифашистката съпротива на Балканите, във Франция, Италия, Полша и много други страни. Справедливостта изисква да подчертаем, че антифашистката борба в България бе най-масовата сред държавите – сателити на Германия. Имаме пълно основание да си припомним и участието на героичната българска войска в последната фаза на войната, в която дадохме 12 200 жертви. Много тракийци – потомци на бежанци, бяха в редиците на армията, много оставиха костите си по бойните полета.

У нас за съжаление се навъдиха псевдоучени русофоби, които призовават за нов прочит на историята и наричат Червената армия „окупаторка“, тъй като била обявила война на България. Ще им напомня една премълчавана история. В първите дни на септември 1944 г. двама британски пратеници се срещат тайно в Пловдив със Стойчо Мошанов и предлагат България да се съгласи да бъде окупирана от турски войски, преди да е влязла Червената армия. На границата тогава в готовност са били 26 турски дивизии, а срещу тях имало само две български. Разузнаването донесло на Сталин за тайните намерения и на 5 септември той скъсва дипломатиче-

■ Тодор Коруюев

присъедини към Европейския съюз. Оттогава евро-рольонето грее на нашата улица, но понякога ни връхлитат гръмотевичните бури на нелекото съжителство. В това общуване трудностите идват колкото от железните правила на Брюксел, толкова от факта, че нашите политики нямат позиция. СТДБ не само утвърди стратегия за развитие на Европейска Тракия, но се стреми, естествено като неправителствена организация, да осъществява проекта „Тракия без граници“ и да разширява трансграничното сътрудничество. В същото време поддържа плодотворни връзки със Федерацията за дружба с Русия и народите от ОНД и с други подобни организации, подкрепящи русофилството и сътрудничеството с Русия. Защото се вслушва в поуките от историята. А има и хора, които още ляят срещу „паметника с шмайзера“. Шмайзерът, който освободи Европа.

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ

ТРАКИЯ ПРЕЗ 1913 Г.

ПЪРВОТО ЕТНИЧЕСКО ПРОЧИСТВА В ЕВРОПА ПРЕЗ XX ВЕК

След окончателното установяване на границата по линията Мидия – Енос се поражда изселнически поток от българи, чийто села остават извън пределите на България, т.е. – южно от новата граница. Броят на българските бежанци още към края на май 1913 г. достига 30 000 души. Усилията на българската администрация да възстанови постепенно нормалния живот в Източна Тракия скоро биват пресечени от разразилата се неочаквано нова война. Необоснованите аспирации на сърби и гърци към освободените земи довежда до противоречия между съюзниците. За да отстоява своите национални интереси и да защити българите, които остават отново под чужда власт, този път на сърби и гърци, България е принудена да води война с довчерашните си съюзници. С българското настъпление към Солун и Велес на 16 юни 1916 г. се поставя началото на Междусъюзническата война, която завършва с катастрофални за съдбата на българското население в Източна Тракия последици. Българските войски се изтеглят от Източна Тракия, за да се прехвърлят на Западния фронт, въпреки че Турция не е демобилизирана, нито е извела своите части от непосредствена близост до българската граница. Българското правителство и командване са убедени, че Турция няма да посмее да наруши границата Мидия – Енос, защото Лондонският договор е потвърден от всички велики сили. Българските войски се справят успешно с поставената им от главното командване задачи да неутрализират амбициите на довчерашните си съюзници. България пролива кръвта на своите синове за една действително права кауза, но нейните водители не отчитат позициите на Великите сили, които принадлежат към две противоположни военни групировки, нито укрепналите вече международни позиции на Сърбия и Гърция. Румъния, която не е страна по конфликта между съюзниците и не е участвала в Балканската война, но поблазнена от възможността да загуби български земи в трудното положение, в което е изпаднала страната, напада вероломно България от север, където не е оставена никаква военна част. Румънските войски настъпват бързо и без да срещнат военна съпротива заемат Добруджа и стигат Варна и подстъпите на София, пред които са излезли само жени и старци да копаят окопи за отбрана. Търсещата реванш Османска империя също се възползва от още по-усложненото положение на

България след румънското нахлуване от север и на 30 юни 1913 г. в грубо погазване на подписания от нея Лондонски мирен договор настъпва отвъд установената и международно призната граница Мидия – Енос и без да обявява война започва предварително планирано тотално разорение на българското население от Одринска Тракия с масови насилия, грабежи убийства и палежи.

Български политически мъже настояват да не се преговаря с Турция, да се остави всичко друго и турските войски да се изтласкат от Източна Тракия, защото „загубим ли Тракия, губим всичко и тогава за никакъв македонски въпрос няма да можем да говорим.“ Правителството на Либералната партия, начело с Васил Радославов, не споделя тези идеи, бърза да се споразумее с Турция и така се стига до подписването на Цариградския договор от 13 септември 1913 г., при който България изгубва Източна Тракия и Димотика в полза на Турция. От Източна Тракия България присъединява само части от Малкотърновска и Василиковска околии.

При започналата още на 2 и 3 юли реокупация на Тракия над българското население в Одринска Тракия се извършва първото етническо прочистване или първият геноцид в Европа през XX век. Турската войска, предвождана от Енвер бей и придружавана от отряди от кюрди и араби, се нахвърля жестоко върху българското население в Източна Тракия със задачата то да бъде окончателно разорено и прогонено от там. Това те извършват с такава планомерност и жестокост, че предизвикват потрес у всички съвременници. Още при появата на турската азиатска кавалерия, наричана от местното население „арапите“, българите от най-близките до Цариград села успяват да избягат в столицата. Останалото население панически бяга към българската граница. На ограбване и изстребления са подложе-

■ Акад. Л. Милетич прави проучвания за книгата си

ни и българските селища в Малгарска и Хайреболска кааза. Там по данни на Карнегиевата анкета са избити и прогонени 15 960 души българи, въпреки че те са били османски поданици. Оцелелите от тях с месеци наред се скитат из планините, преследвани и избивани или умиращи от глад. Особено жестока става войската и придружаващия я башибозук при преминаването на границата Мидия – Енос. Голяма част от българите от Източна Тракия между линията и старата българо-турска граница не подозират какво ги очаква и не бързат да бягат, защото са уверени, че новата граница е окончателна и гарантирана от европейските сили, а и самата българска администрация по места ги успокоява и съветва да не се изселват, въпреки присъщите от юг тревожни слухове. Други, като българите в лозенградските села Докузюк, Енимакхле, Карамасли, Куяндере, Карахадър, Арпач, Османли, Селиоглу, Татарлар, Гечкенли, Мусул проявяват дори наивност и в желанието да запазят имотите си, изчакват идването на турската войска, считайки, че тя само ще

окупира селата им и няма да прибягне до насилия. Разстоянието между новата и старата българо-турска граница турската войска изминава за три седмици. За това какво се случва през същото време на тази територия красноречиво свидетелства едно признание на турски кавалерист, документирано в протоколите на Карнегиевата комисия: „Имахме заповед първо да грабим и запалваме, а след това да убиваме всички мъже.“

Геноцидът над тракийските българи при реокупацията на Одринска Тракия е документиран в забележителното изследване на Любомир Милетич „Разорението на тракийските българи през 1913 година“. Тази документална книга е плод на истински подвиг от страна на Любомир Милетич. В много трудни условия той обхожда разорени български села, разговаря със стотици окаяни бежанци, настанени по временни лагери край гари и пътища, приютени в мизерни и напътно приготвени сламени колиби, гладни и изтощени, загубили близки и в пълна неизвестност за бъдещето. „Може да се каже – заявява той в същата си книга – че

тракийският български погром няма равен на себе си в новата ни мъченическа история“

В началото на юли чисто българското село Булгаркьой е нападнато от войска и в него са избити 1100 души, от останалите живи 900 повечето жени и деца са откарани в Кешан, а младите жени и девойки – в Мала Азия за потурчване. След Булгаркьой войската и башибозука нападат и българските села Лезгар, Пишман, Харлагюн. Унищожени са всички български села в Малгарско и Узункюприйско, както и селата Чопкьой, Търново и Ерменикьой. В с. Залф ордите на Енвер паша избиват 687 християни и ограбват богатството им. Същите палачи изгарят селата Чомлекьой, Ново село и др. Край с. Татарлъ турската кавалерия посича със саби бягаща българска колона.

На 9 юли 1913 г. турците влизат в Одрин, където са убити 521 българи, много от тях – заварени в болницата ранени войници. На 10 юли 1913 г. в Мустафа паша (д. гр. Свиленград) всички заловени българи са събрана на брега на Марица, много от тях са заклани и трупове

им хвърляни в реката. На грабежи, бой и убийства е подложено българското население в Лозенградско, Визенско, Мидийско, Бунархисарско, Люлебургаско, Бабаескийско, Василковско, Малкотърновско и Ортакьойско (Ивайловградско).

Насилията се прехвърлят и в Западна Тракия, където редовната войска и башибозукът опожаряват 22 български села и избиват няколко хиляди българи, главно жени, деца и старци. Още през лятото на 1913 г. десетки хиляди българи от селата там търсят спасение в България, а принудителното им изселване продължава и след подписването на Цариградския договор и Одринското Съглашение от 2 ноември 1913 г.

Така в много тежко положение се оказва и българското население в Беломорието, което е подложено на насилия и грабежи и от турци, и от гърци. Докато гърците държат свой гарнизон в Дедеагач, турците настаняват части в Димотика, Фере и Софлу. Башибозукът също вилнее безнаказано из българските селища и същевременно се разпространяват слухове, че Беломорието няма да се остави на България. Две седмици след подписването на Букурещкия мирен договор от 16 август 1913 г. по указания от Енвер паша се извършват нападения срещу редица български градове – Крумовград, Момчилград и Кърджали, въпреки че Великите сили не одобряват тези действия и реагират остро.

Нахлуването на турските войски на запад от река Марица е съпроводено с големи насилия и жестокости върху българското население в Димотишко, Софлийско, Ференско, Дедеагачко, Гюмюрджинско, и др. То бяга панически към старата българо-турска граница, но е застигано, ограбвано и избивано от редовната турска войска и вилнеещите башибозукските банди.

Продължава следващия брой

ПРЕЗВИТЕРА МАРИЯ И ОТЕЦ АЛЕКСАНДЪР ЧЪКЪРЪК

-Отец Чъкърък, можем ли да приемем, че вече е станало традиция по време на храмовите празници двете църкви да се пълнят с българи?

-А.Ч. Благодарение на тракийските дружества двете български църкви в Одрин винаги се пълнят на храмовите си празници, и не само тогава. В събота и неделя българските туристи на път за Истанбул също редовно минават и през нашите църкви и бих казал, че тук се чувстват като у дома си. Това ме прави много горд.

-Тази година заради календара се получава известно объркване в празнуването на Св.св. Константин и Елена, пък дори и на Гергьовден.

-П.М.Няма объркване. На 21 май ще празнуваме в църквата „Св.св. Константин и Елена“. А на 19 май българите, които идват тук от Истанбул, ще празнуват в църквата „Св. Георги“ Гергьовден. Всяка първа неделя, която се пада след Гергьовден, те по традиция го празнуват в нашата църква. Тази година заради изборите те няма да могат да дойдат на 12 май, а ще дойдат на 19. А на 21 май ние ще си отслужим света божествена Литургия в църквата „Св. св. Константин и Елена“.

-Трудно ли е да се поддържат църкви в другоезична среда както тук?

-А.Ч. Не, напротив. Ние тук така направихме, че турци и българи намериха общ език. Често едни на други си помагаме. Онова време, в което постоянно имаше проблеми и българите не можеха да идват тук, вече отмина. Сега почти не се чувства, че има граница. Както Костадин Карамитрев казваше „Тракия без граници“. Така го чувстваме сега.

-Етнографската изложба на втория етаж на

църквата също е доста посещавана. Как стигнахте до идеята да я направите?

-П.М. През 2 000-та година, когато дойдохме и се установихме да живеем постоянно в Одрин, на мен много ми се искаше да има едно малко кътче, което да ми напомня

за България. Намерих в една малка стаичка, тук, в църквата, най-различни предмети. Това ми даде идея да започна да събирам предмети от България и да подредим с тях една музейна сбирка. Събрах доста експонати, но не бяха професионално подредени. Тогава на помощ ни дойдоха от Националния исторически музей в София - проф. Божидар Димитров и неговите колеги, на които искам специално да благодаря. След това започнах да събирам български книги. Всяка българска група носеше в чантата по една книга и така събрахме над 2 200 тома българска литература. Но те пак не бяха професионално подредени. Този път на помощ ни дойдоха от Университета по библиотекознание, помогна ни проф. Стоян Денчев и колегите му. И така вече от 2008 г. сме признати като читалище. То е филиал на Свиленградското читалище „Подкрепа“. Имаме и доста дейности - имаме клубове за рисува-

не за децата, имаме клуб за изработване на накити от масовата бижутерия, малък камерен състав и клуб „Приятели на хубавата българска книга“.

-В тези клубове кой членува?

-П.М. Виждете, читалището вече е по-широко понятие. То не е строго определено единствено за християни. В него могат да идват и християни, и мюсюлмани, защото искам изкуството да обединява турци и българи. Искam тук да се твори красота и да кипи живот в църквите.

-Колко са всъщност българите в Одрин днес?

-П.М. Има около десетина българи, които са потомствени тракийци, а другата част от българите, които живеят в Одрин това са хората, които са си намерили работа тук. Имаме вече изучаване на български език от турски студенти, затова пристигнаха и преподаватели от България, имаме в частния бизнес българи, които се занимават в Одрин. А третата част са хора, кои-

то са дошли в Турция, доведени от сключен смесен брак с турци.

-Вашата дъщеря пее на службите заедно с вас. Смятате ли, че децата ви могат да поемат по вашия път?

-А.Ч. Ако Бог е рекъл. Всичко е предначертано, ние сме в Божиите ръце. Който е достоен, той да бъде - поне ние така мислим.

-Презвитера Мария, за вас трудно ли беше да се „присадите“ така да се каже, на чужда почва?

-П.М. От началото да ви кажа беше доста трудно, понеже не знаех езика. Но хората тук са много отзивчиви и много ми помогнаха. Имаше хора, които знаеха български език и идваха всеки ден да ме питат дали имам нужда от някаква помощ. И затова останахме и се установихме да живеем тук. Но искам да споделя и това, че отец Александър е роден тук и него го приемат като одринчанин и затова нещата вървят. Иначе щеше да е много трудно да се „присадим“

отвън. Хората тук са много добронамерени, но трябва да покажеш, че и ти си такъв.

-Смятате ли, че съвременният човек има повече нужда от духовност, от вяра, ако иска да осмисли живота си?

-А.Ч. Зависи от самия човек. Вярата ни води към Бога, когато го молим и искаме от него нещо. Различните религии предлагат едно и също. Всичко зависи от самите хора - ако винаги намират кусури и са строги към околните може би ще е добре първо да открият кусурите в себе си. Ако правиш това отношението към теб на всички религии и на всички народи ще е добро.

-Не мога да не ви направя комплимент за изключителните градини и на двете църкви. Как успявате да ги поддържате в такова чудесно състояние?

-А.Ч. Тук, в двете църкви и за българското гробище няма началници и подчинени. Просто всеки взема нещо и започва да работи. Малкия ни син Ге-

орги също вече се включва и коси тревата, някой реже клони, друг чисти, просто всеки се включва с нещо, а след това се обличаме и всички заедно присъстваме на литургията. Работата е екипна тук.

-Колко са всъщност местата, на които все още личи, че са свързани в българи, с България?

-П.М. Това са двете български църкви и българското гробище. Имаме съдействието на общината, понеже отец Александър поддържа много добри контакти с тях и те навсякъде са поставили табели, за да могат хората да се ориентират по-лесно. Това е така и защото тук, в Одрин много държат на туризма и много искат нашите български туристи да посещават града и съответно да има „алъш-веириш“, както те казват. Искam да отбележа още, че благодарение на добрите отношения между българската и турската страна улицата, която минава покрай църквата „Св. Георги“ вече се казва „Църковна Св. Георги“.

Църквите в Одрин се пълнят редовно

ВИДНИ ДЕЙЦИ НА ТРАКИЙСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

ХРИСТО ИВАНОВ КАРАМАНДЖУКОВ

ПРОФ. ИВ. ФИЛЧЕВ

Роден е на 14 декември 1876 г. в Родопите-с.Чокманово, Ахъчелебийско, днес Смолянско. Баща му участва активно в революционнноосвободителните борби и е осъден на 15 г. заточение.

Христо Караманджуков

получава първоначалното си образование в с. Райково, днес квартал на Смолян. След това постъпва в Одринската българска гимназия и завършва Серското педагогическо училище. Впоследствие се отдава изцяло на революционна

та дейност в Смолянско и Малкотърновско. В началото на 1901 г. е създаден първият околийски революционен комитет в Ахъчелебийско със седалище в с. Чокманово. Негов ръководител е Таньо Стоев, а секретар- Христо Караман

джуков. Наскоро след това е извършено неуспешното покушение над хаджи Нурия и Христо е заплашен от арест. За да се спаси, той се прехвърля в Чепеларския революционен пункт. Там му е възложено да организира революционни комитети в Западна Тракия. Преминал границата с четата на М. Чолаков, Хр. Караманджуков се справя успешно със задачата и в края на същата година се оформя Гюмюрджинският революционен окръг. Той е определен за един от отговорниците за революционната дейност в него.

При среща с Георги Василев, секретар на Одринския окръжен комитет и учител в Дедеагач, двамата обсъждат независното положение на революционната организация в Одринско и набелязват мерки за неговото подобряване. Хр. Караманджуков взема участие и в работата на Пловдивския конгрес на ВМОРО, състоял се на 13-15 април 1902 г. Доклади за положението в Одринско изнасят Гоце Делчев и Михаил Герджиков и се набелязват мерки за засилване на революционната подготовка. Хр. Караманджуков е силно впечатлен и си води подробни бележки по докладите и изказванията, които по-късно използва в своята апостолска дейност. Веднага след Пловдивския конгрес той е определен за агитатор

и организатор в четата на Георги Кондолов за Малкотърновския район.

С тази чета Караманджуков обхожда многократно в продължение на година всички селища в Странджанско и неговата заслуга за подготовката на въстанието е немалка. Ценното в случая е и това, ч той си

води подробни бележки и по-късно издава книга със спомени-„Подготовка на Илинденско- Преображенското въстание в Странджа-Малкотърновски революционен район 1902-1903 г.“

През лятото на 1902 г. Караманджуков получава нареждане да напусне Малкотърновско и да се завърне в Ахъчелебийско. Отново се включва в чета и обикаля селищата в Родопите, организира революционни комитети, снабдява ги с оръжие и боеприпаси. Заедно с Пею Шишманов, Георги Попатанасов и други родопски ръководители се подготвят за предстоящото през 1903 г. въстание.

Х. Караманджуков е единственият делегат от Беломорска Тракия, участвал в конгреса на Петрова нива. По негов доклад в района

на Имарет дере се провежда съвещание с дейци от Ахъчелебийско и Ксантийско и се набелязват мерки за подготовката на района. Избрано е и районно ръководство в състав: Пею Шишманов, Христо Караманджуков и Никола Данаилов. В друга книга- „Родопа през Илинденско- Преображенското въстание“ Караманджуков описва подробно революционните събития в областта.

След поражението на въстанието той напуска Тракия, завършва Софийския университет и се отдава на учителска, разнообразна общественно-политическа и книжовна дейност. Той е първият председател на Тракийския научен институт след 1934 г. Умира на 21 февруари 1952 г. в София.

Един трагичен ден от историята на горноселци

ГЕОРГИ ИЛИЕВ

В своята забележителна книга „Разорението на тракийските българи през 1913 година“ проф. Милетич пише, че Ортакойска околия е най-пострадала и най-нещастна измежду всички околии на Нова България. Но в нея има три села – Горни Юбрюерен, Гьокче бунар и Арнауткой – чисто български, на чиито гръб се излива най-голямата жестокост и коварство на турците. По случай 100 годишнината от кървавата трагедия в с. Горни Юбрюерен /Горноселци/, Ивайловградска община, искам да припомня събитията, станали само в един ден 13-ти септември 1913 година.

На този ден селото се събужда ограбено от всички страни от 500 души башибозук от околните турски села, начело с Хаджи Селим бей и 270 души редовна турска армия, начело с Махмут Мухтар, командващ III-ти анадолски корпус. От всички страни се стреля. Първи падат от куршумите на турците Димо Бучанов и слепият му син – Илия Бучанов, 18-годишният Иван Георгиев Димов, Димо Комаев и Стоян Николов. Освирепял като вълци, башибозукът когото настигне – разстрелва, а втория кордон – съсича всеки, да не остане един жив българин. В тази обстановка всички юбрюеренци бягат към местността „Дълбоко-то дере“, белким намерят някаква пролука и преминат дълбоката река Арда и да се спасят в Стара България. Чуе ли се човешки говор или детски плач – веднага натам се насочват заптиета, качени на коне и избиват семейството или човека, посмели или успели да избягат от кордона. В близост до местността „Големите ка-

мъни“, уморените юбрюеренци изоставят само на едно място 7 бебета-пеленачета. Можем да си представим състоянието и безизходицата на тези майки, принудени да изоставят свидните си рожби на сигурна смърт. Всеки детски плач е сигнал за нападение от страна на турците, а със всяко семейство вървят по 5 - 6 деца и за да спасят семействата си и по-големите деца – те са принудени да оставят пеленачетата.

Такава е съдбата на Рада Нарлиева, която води със себе си петте си деца. След като минава първия кордон, тя смята, че трудното е минало, вижда местността „Чийляна“ до река Арда, а отсреща е нейното спасение. Решава да премине реката, въпреки че, вижда на брега три трупа на млади хора - годеници от с. Покрован. Водата стига до шията ѝ, петте деца са се хванали за нея. С мъка и последни сили излиза на брега, но я последват само двете деца, които е държала с ръце. Другите три са се удавили. По-късно Рада се установява в с. Завет, Айтоско. Заслужава да споменем и за съдбата на шестимата българи – Вълко Узунев, Тодор Даулов, Колю Ников, Иван Миледжиев и младите годеници Ирина и Ангел Митровичин. Те успели да минат незабелязано през турския кордон и потърсили спасение при свои познати – гърци, в Ортакой. Достигат до Халил чешма, близо до Ивайловград. За съжаление тук късметът не е с тях - натъкват се на постове от турци и щовинисти-гърци, които ги залавят и съсичат със сабите си. Първите четири-ма са съсечени и умират веднага, най-младият – годеникът на Ирина, е оста-

вен да се мъчи с дълбоки рани, а с хубавата Ирина, вързана се гаврят цяла нощ. На сутринта турците са заспали, Ирина тихо отваря вратата и отива да види своето първо либе. Намира Ангел в несвяст, но още жив, който едва промълвил – „ода, ода“. Тя бързо изтичва до Халил чешма, измива обувката си, налива вода и носи да спаси Ангел. След като утолява жаждата си, той умира. Така умира и последния юбрюеренец от тази нещастна група, на този нещастен 13-ти септември 1913 година.

Още много юбрюеренци са погубени заради единствената си „вина“, че са българи и не напуснали родното си село.

Преди три години, малкото останали жители на Горноселци и живеещите техни съселяни в Ивайловград, изградихме Инициативен комитет за честване 100-годишнината от Освобождението на селото от турско робство и в памет на 82-та загинали наши съселяни.

Организирахме събор на 6-ти и 7-ми септември 2013 година, под мотото „Земя горена, мъчена и клана, но българска остана. Докрай!“

Наш литератор и журналист Димитър Кискинов пише история за селото, ще обновим паметника на избитите от селото, ще прибавим нови имена на убити, ще ремонтираме читалището и ще уредим изложба от стари снимки, бит и култура от онова време, та до наши дни.

Голяма наша болка е състоянието на църквата „Св. Атанасий“ в с. Горноселци, която е от най-големите в Южна България. Сега тя тъне в разруха, изорана от златотърсачи, с ограбени икони и камбана.

Празник в сливенското Старо село

МИХАИЛ МИХАЙЛОВ

На 18 април в сливенското Старо село, на вълнуващо тържество, членовете на местното тракийското дружество „Георги Кондолов“ тържествено отбелязаха 70-годишнината на своя председател Иван Маринов и 60-годишнината на Кирил Киряков, председател на тракийското дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен. Събитието бе организирано от дружеството в селото, чиито жители са изключително потомци на българи от Одринска Тракия, от кметството и читалище „Звезда“ в Старо село.

Присъства и кметът на Сливенската община Кольо Милев, който приветства юбиляра, връчи му поздравителен адрес от общинското ръководство и подарък - книгата на генерал-лейтенант Кирил Цветков „Под сянката на промените и пагона“.

Към поздравленията се присъединиха и другите гости на тържеството. Кметът на Старо село Анна Друмева приветства Иван Маринов и му връчи поздравителен

адрес и цветя от неговите съселяни.

От тракийското дружество „Лазар Маджаров“ в Сливен юбилярят бе поздравен от неговия председател Кирил Киряков, който му връчи специална грамота с портрета на най-видния от всички тракийци - капитан Петко Войвода, а членът на управителния съвет Стоян Матушев поднесе на Иван Маринов подаръци.

Женската фолклорна група при читалище „Звезда“ – Старо село бе подготвила за случая кратка програма от тракийски песни.

ПОМОРИЕ ПЯ И ТАНЦУВА НА ГЕРГЬОВСКИЯ СЪБОР

На 5 май в Поморие се проведе Десетият Национален тракийски фолклорен събор "Гергьовден". Песента винаги е съпътствала българина в добри и не толкова добри дни. Тази година Възкресение Христово съвпадна с датата на провеждането на юбилейното издание на събора, който се

проведе под патронажа на кмета на Община Поморие Иван Алексиев, на Националния съюз на тракийските дружества в България, Тракийско дружество "Одринска епопея" Поморие и Народно Читалище "Светлина-1939". Рано сутринта от манастир "Св. Георги Победоносец" тръгна праз-

нично литийно шествие към предварително подготвената сцена, на която бяха подредени писани, великденски яйца и козунаци. Архимандрит Иеротей - игумен на манастира, благослови трапезата, а всички присъстващи, заедно с Възкръсналия Иисус Христос, ликуваха победата над

смъртта, студа и мрака.

Независимо от изсипалия се дъжд, председателката на Тракийско Дружество "Одринска епопея" гр. Поморие Елена Мурджева поздрави пламенно всички присъстващи и представи официалните гости на събора - Красимир Премянов - Председател на Националния съюз на тракийските дружества в България и зам. председателя Милен Люцканов, делегация от общински съветници на турския град Енеджи, водена от кмета Илияз Йелмъз и председателя на общинския съвет Али Кьокне, както и общинските съветници от Поморие - Юсеин Мехмед, Ива Кусева, Пламен Вътков. Стефка Ангелова - председател на Комисията по образование, култура и социални политики поднесе поздравителен адрес и кошница с цветя.

Изпълненията на участниците в конкурсната програма се оценяваха от

жури, чийто председател бе композиторът и диригентът проф. д-р Стефан Чапкънов, а членовете бяха: изтъкната странджанска народна певица Калинка Згурова, Николай Николаев - музикален педагог, гъдулар, музикален редактор в радио "Стара Загора" водещ на предаването "От извор песен се лее", Илка Димитрова - музикален редактор БНР, Димитър Стойков - известен народен изпълнител и Дора Арбова - музикален педагог.

Научният секретар на ТНИ д-р Ваня Стоянова награди с грамоти и кни-

гата на Л. Милетич Нанси Петрова Волдт - Каприева, 8 кл., СОУ "Иван Вазов" и Александрина Александрова Стефанова, 8 кл., СОУ "Иван Вазов" за участието им в средношколския конкурс "100 год. От Балканските войни и разорението на тракийските българи".

И тази година Поморие посрещна и гости, и участници, защото се развива, и успява, защото вярва в силата на възраждането, в идването на по-хубави и честити дни! Ликуваха всички - и стари, и млади, тръгнаха с песента по пътя към светлината.

Сребърен медал за ТД "Слав Мерджанов"

Със сребърен медал се завърна певческата група при тракийското дружество "Слав Мерджанов" в Карнобат от Третия фолклорен фестивал "С песните на Кичка Славова". Той се проведе на 20 и 21 април в село Сладун и в него участваха 23 състава. Певиците се представиха с три песни, които компетентното жури оцени подобаващо и ги удостои със сребърен медал, грамота и парична награда. По време на своето пребиваване в Сладун карнобатската група поднесе цветя пред паметника на Слав Мерджанов. Това е втора награда за певческата група от този фестивал.

Спечелената през 2011 г парична премия певиците дариха за пострадалите в с. Бисер. В знак на благодарност за проявената съпричастност нашата група бе поздравена с две песни, а кметницата на селото изказа специалната си благодарност. "Това е голям жест и е похвално, че все още има хора, и то тракийци, които във времена като днешните дариха своята награда за хората в нужда" каза тя.

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Златоград - вратата към Беломорието

Така е назван първият от трите документални филма, които бяха представени пред членовете на Софийското дружество "Тракия" и ЦК "Родопи". Те ни пренесоха в красивия най-южен град на България, само на 4 км. от границата с Гърция, вратата на Беломорска Тракия.

Филмът на режисьора и оператора Константин Георгиев от първия кадър ни захласна с мощния глас на Валя Балканска и космическата песен за Делю хайдутин, в съпровод на каба гайда - един от символите на Родопите. Разхожда ни из уникалния етнографски комплекс, с новите ста-

ринни къщи в автентичен родопски стил, с действащите в тях дюкянчета, работилници и кафеджийници, в които се прави прочутото златоградско "кафе на пясък".

Предисторията по създаването на втория филм "Излез е Делю хайдутин" разказа инж. Величко Пачилов - краевед и писател, почетен гражданин на

Златоград, автор на едноименната книга, вещ познавач на историята на своя роден град. Той представи младежкия творчески колектив. Продуцентът и режисьор на филма Мартин Петров - златоградчанин, студент по режисура в НБУ и операторът Богомил Големанов - дипломант по операторско майсторство в НБУ, разказаха за своята

работа над продукцията. "Излез е Делю хайдутин" е първият документален филм за живота и подвига на смелия закрилник на християните в Средните Родопи, живял при управлението на реформатора султан Селим III.

Третият филм е посветен на групата за стари градски песни "Златен полъх" към читалище "Промисла". Тя е създадена в началото на 1998 год.: Завоювала е много грамоти, медали и лауреатски звания. Продуцент на филма е инж. Александър Митушев, "Бултекст", Златоград, който е спонсорира и много други мероприятия с културно-масова насоченост в града.

Един от най-обсъжданите въпроси в българските медии е накърнената свобода на медиите, пише британското списание „Икономист“ в кореспонденция от София.

България трайно е на последно място сред европейските страни в класацията за свобода на медиите и сега е на 87-о място в последния годишен индекс за свобода на медиите на Репортери без граници, а през 2006 г. заемаше 35-о място.

„Засилва се тревогата, че повечето медии са изоставили основната си функция - да информират обществеността за важни проблеми“, казва Нели Огнянова, български експерт по медийно законодателство

„Медиите често обслужват политически партии и различни икономически групи“, посочва още Огнянова. Нейното мнение потвърждават и други оценки от чужбина.

Държавният департамент на САЩ отбелязва сериозно накърнения медиен плурализъм като един от най-острите проблеми в сферата на човешките права. Еврокомисарят по дигиталния дневен ред Нели Крус изпрати писмо до бившия премиер Бойко Борисов с призив да защити независимите медии.

Репортерите са подложени на натиск и сплашване, чиято цел е да се отстояват икономически, политически и криминални интереси,

„ИКОНОМИСТ“:

Медиите в България не информират

заяви Фрийдъм Хаус в последния доклад „Свободата на печата“. Натискът идва от всички страни, дори от държавата, се посочва в доклада и се цитират конкретни примери с журналистите Борис Митов и Спас Спасов.

Икономист“ припомня, че Борис Митов от Медиапул в началото на април е бил разпитван от прокуратурата във връзка със статия за зам.-главния прокурор Роман Василев и незаконното подслушване. Срещу Митов бе оказан натиск да разкрие източниците си. Когато той отказа, му е било обяснено, че може да получи до 4 години затвор за разгласяване на държавна тайна, припомня „Икономист“.

Миналото лято, след серия от критични статии срещу местна бизнес група, на разследващия журналист от Варна Спас Спасов („Дневник“) бе напомнено за границите, които журналистите не трябва да пресичат. Той получи книгата „Изкуството на войната“ (Древни китайски трактати) на Сун Дзъ с

бележка цитат от книгата, според който „този, който не можеш да направиш приятел или да го победиш, по-добре не се занимавай с него“.

Друга отличителна черта на българските медии е липсата на прозрачност за техните собственици, продължава „Икономист“.

„Собствеността на медиите в България е като матрьошка: във всяка кукла има друга“, казва Орлин Спасов от Софийския университет. Например „Нова българска медийна група“ - компания с близки връзки с политическата партия Движение за права и свободи, притежава множество вестници с голям тираж и телевизионен канал.

Преди парламентарните избори през 2009 г. вестниците, притежавани от тази група, бяха силно критични към политическия съперник на движението - партията ГЕРБ и нейния лидер Бойко Борисов.

След като ГЕРБ спечели изборите, вестниците на групата смениха тона за

една нощ и станаха силни поддръжници на г-н Борисов, пише „Икономист“. В матрьошката има по-малка - „Нова българска медийна група“ е широко финансирана от Корпоративната търговска банка - малка частна банка, която през последните години държи значителна част от фондовете на държавни предприятия в секторите на енергетиката, транспорта и отбраната.

Това не е изолиран случай. Финансовите проблеми в медийната индустрия направили редица медии зависими от държавни средства.

Макар че няма официални субсидии за печата, според Фрийдъм Хаус рекламните разходи на държавните агенции са вторият по големина източник на рекламни приходи за печатните медии. От 2009 г. държавата, чрез министерства и правителствени агенции, е насочила над 28 милиона

лева към частни медии чрез публикуване на реклами и за информационни кампании.

Повечето от тези пари идват от програми на Европейския съюз. Анекдотичен е случаят с 25-годишна бивша служителка на Министерството на земеделието и храните, която получила 50 000 евро, за да създаде профили във Фейсбук и Туитър за рекламиране на програмата на ЕС за развитие на селските райони.

„Мнозина са убедени, че използвайки публични ресурси, властите си осигуряват медиен комфорт“, казва Нели Огнянова.

„Членството в ЕС не донесе повече свобода на медиите. Напротив, фондовете на ЕС изострят разри- ва между медиите, близки

до властта, и останалите“, добавя тя.

Този разрыв става все по-очевиден в предизборни кампании, отбелязва „Икономист“. В България предстоят предсрочни избори на 12 май. Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа отбелязва за предишната предизборна кампания през 2011 г., че „отразяването на кампанията в медиите бе почти изцяло платено и резултатът беше почти цялостна липса на редакционно отразяване на кампанията“.

Отразяването на избори, непрозрачните структури на собственост и тормоза над журналисти са главните причини за накърняването на медийната свобода в България, отбелязва „Икономист“.

Ставаме „нов Китай“

ва точно обратното - създава се Европа на различията. Според него това социално и икономическо разделение е причинено от политиките на строги икономии на ЕС.

На географско равнище докладът показва, че различията обособяват Европа на три скорости. Първата група е формирана от „страните кредиторки“ около Германия като Франция, Белгия, Холандия и Великобритания. В тези държави има иновативни компании и те контролират пазарите.

След това идват страните, които Поше класифицира като подизпълни-

тели първо качество. Това са страните, които „снабдяват“ ЕС, без да са лидери в иновациите. Групата включва страни като Испания, Италия, Ирландия и Чехия.

Третата категория, наречена „нов Китай“, включва страни като Гърция, Португалия, Румъния и България. В тези държави минималната работна заплата е под тази в Китай. Например според Патрик Ичерт от Европейската конфедерация на профсъюзите сегашната минимална работна заплата в България е 137 евро и трудно може да се говори за социална защи-

та.

Докладът е песимистично настроен за социалното бъдеще на Европа. Данните в доклада показват, че нивото на бедност е нараснало с 23 процента за осем години. Младите хора без работа струват на ЕС три милиарда евро седмично. Според Патрик Ичерт политиката на ЕС е бедствие, мерките за икономии „убиват“ и носят рецесия.

Авторите на доклада смятат, че трябва да се вземат мерки преди европейските избори през 2014 г., за да може Европа да промени посоката си и да предложи надежда на своите граждани, пише БТА.

Европа иска мерки срещу „социалните туристи“ от България и Румъния

Вътрешните министри на Германия, Холандия, Великобритания и Австрия искат мерки срещу злоупотребите със социални помощи. Те са изпратили писмо до Съвета на ЕС, с копие до комисарите по вътрешните работи Сесилия Малмстром, по правосъдието Вивиан Рединг и по въпросите на заетостта, социалните въпроси и приобщаването Ласло Андор.

Според германския вестник „Франкфуртер алгемайне“ Германия, Великобритания, Австрия и Холандия са се обединили срещу притока на имигранти от България и Румъния, които кандидатстват за социални помощи.

В писмото вътрешните министри на четирите държави настояват за по-строги мерки срещу т. нар. социални туристи, включително за експулсиране и забрана за повторно влизане на тяхна територия на европейски граждани, които се опитват чрез измама да получат достъп до социалните системи на приемащи страни.

Множество общини се оплакват от приток на румънски и български граждани, които използват правото за свободно придвижване в ЕС, за да кандидатстват за социални помощи в Германия и другите три страни, посочва вестникът, цитиран от БТА. При това често става дума за роми. Наистина, според съществуващото европейско законодателство хората, които съзнателно са извършили измама или са злоупотребили с правото на свободно придвижване, могат да бъдат експулсирани, но няма пречка още следващия ден да се върнат, отбелязват в писмото четиримата вътрешни министри. Затова те очакват заедно с ЕК да стигнат до „съвместна интерпретация“ на директивата на ЕС за свободно придвижване от 2004 година, за да се противодейства по-ефикасно на системните злоупотреби. Министрите настояват и за „практически мерки“ срещу натоварването на социалните системи в техните държави, както и страните на произход на „туристите“, най-вече от България и Румъния - да положат повече усилия за подобряването на условията на живот на засегнатите. Те призовават ЕК да следи европейските средства, предвидени за тази цел, да бъдат използвани по предназначение.

В Гърция ще бъдат уволнени 15 000 чиновници

Парламентът на Гърция прие закон, с който ще бъдат уволнени 15 000 държавни служители. Под прицел са преди всичко нарушителите на служебната дисциплина. Две хиляди от тях ще бъдат освободени от длъжност в рамките на следващите два месеца, а останалите - до края на 2014-та година. Решението

за уволнение даде повод на синдикатите да обвинят правителството, че не само не се бори с рекордната безработица, но я увеличава допълнително, съобщи БНР.

Въпреки че бе съпроводено с демонстрации пред сградата на парламента, гласуването в пленарната зала не потвърди спекула-

циите за разноръчност в управляващата коалиция на консерватора Андонис Самарас. „За“ законопроекта гласуваха 168 от общо 300 депутати. Така бе изпълнено условието за получаване на 8.8 милиарда евро от международните кредитори. 2.8 милиарда могат да бъдат получени още след срещата на еврогрупата в

Брюксел.

15 до 26 процента намаление на минималната заплата предвижда пакетът от фискални и икономически мерки. Те позволяват и временно наемане на младежи в местната администрация за 427 евро на месец. За над 25-годишните, месечният минимум бе сложен на 490 евро.

ПЕТА ЯНЕВА

Честванията на 100-годишнината от Балканската война продължиха и в съседна Турция, на територията на Одрин. Казанлъшките тракийци посетиха за пореден път местата, свързани с българската история и предизвикващи искрен възторг от силата на българския дух.

Без съмнение превземането на Одринската крепост е най-големият връх във военната ни история. Крепостта, строена от немски инженери и обявена от западни военни специалисти за непревземаема, пада в ръцете на българите рано сутринта на 13 март 1913 г. Това става и с участието на бойците от 23-ти пехотен Шипченски полк.

Но още преди посещението на скъпите за всеки българин места с вълнуващ разказ за онези събития се обърна към групата Костадинка Димитрова – председател на Тракийското дружество в града на розите. Тези, които посещаваха за пръв път Одрин и нямаха тракийски корени, бяха сил-

Казанлъшките тракийци в Одрин за славния юбилей

но впечатлени от словото и. За нерадостната съдба на тракийци, за участта на бежанците те чува неща, за които не бяха и подозирали.

С панихида в българската църква „Св. Георги Победонесец“, отслужена от Александър Чъкърък, беше почетена паметта на загиналите бойци. Посетено бе и българското военно гробище, където предсе-

дателката на тракийското дружество в Енина Сминка Глутникова прочете имената на загиналите енинци в славната епопея. Оказа се, че село Енина има твърде сериозен принос в тези събития.

А посещението на самата крепост беше неповторимо изживяване за тези, които за пръв път стъпваха тук. Групата посети и друга-

та реставрирана българска църква „Св. Константин и Елена“, българската гимназия „Д-р П. Берон“, Султан Селим джамия, която е голямата забележителност на Одрин. Интересни данни за посетените обекти казанлъчани получи и от екскурзовода на групата Минка Глутникова.

А на връщане К. Димитрова сподели пред всички лични истории на своите близки за пътя им от родните места към майка България и зададе риторичния въпрос със стихотворението „Има ли щастливи бежанци?“

Въпреки ветровитото време, пролетният ден ще бъде запомнен с богатата културна програма и с удовлетворението, че сме отдала заслужена почит на онези, които написаха златната страница в българската история.

ДОЦ. Д-Р ЗЛАТКО ПОПЧЕВ

Оставяйки верни на традицията, и тази година шуменските тракийци провеждат за десети пореден път своята Януренска среща. На нея присъстваха потомци на тракийски бежанци от чисто българското беломорско село Янурен.

Техните предци през далечната 1878 г. са прогонени с кръв и пламъци от своя бащин дом и родно село и напускат завинаги своята родина Тракия. Те предпочитат смъртта и неволите, но спасят и запазят българския и християнския дух в своите сърца.

Сега 135 г. от тази черна дата в нашата история, техните потомци отдадоха почит към тяхното героично дело. Те са проникнати от духа на девиза: „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“, който е същността на българския модел на етнически взаимоотношения в наши дни и на чист патриотизъм, чужд на всякакви националистически претенции. Днес кръвта, текла в жилите на нашите предци, пулсира във всеки един от наследниците им, поддържайки високо родолюбив дух, който те ни

ЗЕМЛЯЧЕСКА СРЕЩА В ШУМЕН

завещават със своя пример. Така тази среща бе една душевна потребност. На нея освен шуменските тракийци, на поканата се отзоваваха и представителни тракийки групи от гр.Търговище, селата: Стан, Буховци, Надарево, Светлен, Острец, Беломорци и други тракийци от Шуменска и Търговищка област. Голяма част от тях са постоянни наши гости. Тържеството откри Председателят на тракийското дружество в града със слова, пропити с топло чувство на памет и родолюбие. След изпълнението на химна на тракийци от хора на пенсионерския клуб на кв. „Вичо Папазов“ започна богатата худо-

жествена програма. В нея бяха включени множество интересни конкурси и развлекателни моменти, които развълнуваха присъстващите със своята оригиналност.

Тракийски поздрави поднесоха председателите на тракийските дружества на с.Стан- Веселин Георгиев и на с.Буховци – Дамян Недялков. Проведе се конкурс за най-добър познавач на специфичния беломорски език, запазен в нашите потомци. Призът стана притежание на Здравко Димитров от с.Беломорци. С приза „Мис беломорка – 2013г.“ бе удостоена най-възрастната присъстваща тракийка –Маринка Анчева

от с.Светлен на 92 г., която направи прочувствено приветствие и рецитира свое стихотворение. С приза „Най-млад беломорец – 2013г.“ бяха удостоени Тони Панайотова от гр.Шумен и Татяна Трендафилова от гр.Търговище.

С приза „Мистър беломорец – 2013г.“ бе удостоен и Йовчо Николов за дългогодишна дейност в тракийската организация и приноса му за възхода на гр.Шумен. Всички призори бяха наградени и с тракийски книги.

Всичко това бе съпроводено с много танци и песни, които продължиха до късно през нощта. Тракийци се разделиха с пожелание „До нови срещи!“

Славеино чества краеведа Петко Карапетков

На 20 април в сградата на читалище „Съгласие“, с. Славеино, Смолянско, се чества 100-годишнината на големия славеиновски и среднородопски краевед и общественик Петко Карапетков. Слово за житейския му път и творчеството му произнесе доц д-р Георги Митринов. Бе отбелязано, че дългогодишните изследвания на краеведа са спомогнали да се изяснят много въпроси, свързани с борбата за църковна независимост през втората половина на XIX в. и с революционната борба в Среднородопието от началото на XX в. В тия борби с. Карлуково, Ахъчелебийско (дн. с. Славеино, Смолянско) има важен принос. Споменато бе за активната работа на краеведа като член и популяризатор на дейността на местното дружество „Тракия“. Почетена бе паметта и на Манол Карапетков, поет, общественик и деятел на славеиновската дружба в гр. Пловдив. Поде се инициативата да се постави паметна плоча на къщата на родоповеда Петко Карапетков в родното му село. Бе изнесена кратка музикална програма от местната самодейна фолклорна група към читалището.

Уважаеми тракийци,

На 7 август тази година се навършват 110 години от героичната гибел на Георги Кондолов - войвода на Паспаловския участък на Първи Малкотърновски - Лозенградски - Бунархисарски въстанически район, на човека, живял със самочувствието на горд българин и изцяло посветил живота си на революционните борби за Освобождението на своите сънародници от османско робство.

Във връзка с тази годишнина Тракийско дружество „Екзарх Антим Първи“- Бургас, инициира благотворителна кампания за набиране на средства за изработване на паметна плоча с бронзов барелеф на войводата Георги Кондолов, която да се постави на мястото, където е била къщата му в град Бургас.

Моля, подкрепете финансово тази благородна инициатива в памет на човека, изрекъл в предсмъртния си час думите: „Делото е свято. Проклети ще бъдете, ако не продължите борбата!“

Благодарим за всеки лев даден от сърце!

Банкова дарителска сметка:

UniCredit Bulbank – клон Бургас - BG31UNCN70001518134387

Българската академия на науките, Столичната община, Съюзът на тракийските дружества в България и издателство „Захарий Стоянов“ организират на 20 май т.г. от 17.30 ч. в големия салон на БАН представяне на книгите „Разорението на тракийските българи през 1913 година“ от Любомир Милетич и „Етническото прочистване на българите в Източна и Западна Тракия и Мала Азия (1903-1913-1923)“ от Стоян Райчевски. Заповядайте!

Честито!

Централното ръководство на СТАБ и редакцията на в. „Тракия“ поздравяват най-сърдечно рождениците на съюза:

Проф. д-р Васил Проданов-София	5 май 1946 г.
Петра Мечева-Стара Загора	16 май
Гено Пухов-Созопол	23 май 1965 г.
Доц. Христо Христов-Варна	31 май 1933 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корусев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032/67 35 18; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

■ Созопол в началото на миналия век

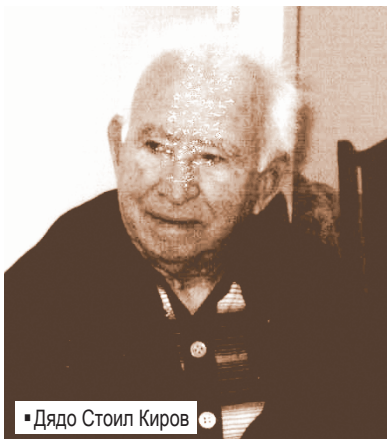
ОГНЯН МАРКОВ

Предлагаме ви откъс от едноименната книга за тракийските бежанци, заселили се в морския град

Към края на Междусъюзническата война Созопол е малко селище, без особена роля в икономическия живот на страната. Поради добре обясними причини в него е развито рибарството, земеделието – доколкото това позволява местността наоколо, и занаятите. Но най-добри свидетелства за това дават спомените на тракийци, чиито родове са се заселили в Созопол. Много непосредствено предава детските си тогава впечатления дядо Стоил Киров, роден през 1919 г. в Западна Тракия и свидетел на преселението на западнотракийци в Созопол.

„Докараха ни до кея и казаха: Бащите да излязат, чака ги човек, който да ги изведе из града да видят коя къща ще им се падне от празните къщи на гърците“. И аз така, от любопитство тръгнах с баща ми. Тръгваме 6 човека след пъдарина дядо Андон из Созопол. Аз не бях виждал град-тесни улички, магазин имаше там, после кръчмата. Тръгнахме и се оглеждаме. А пъдаринът показва: Ей тази къща е свободна-и се качва единият- остава тука. Другият по-нататък. Какво имаме ние-една стаичка и една кухничка. Двуетажна къща, стара. И там живеехме две години. В 1928 г. попитаха кой какво иска да работи. Баща ми казва: земеделие.

Осигуряването на покрив над главата обаче не дава само по себе си претегане на семействата на преселниците. И те били принудени-и тези, заселили

■ Дядо Стоил Киров

се в Созопол през 1913 г., и другите-установили се в града 12 години по-късно, да разменят злато за жито и брашно със земеделците от Черноморец. Курсът е бил направо убийствен, но пък и единственият за това гладно за преселниците време-1 наниз златни жълтици се е заменял за един до два чувала брашно. И може би това е причината созопопци и черноморци никога да не са се сватосвали, практика, която продължава и сега.

„Тракийските бежанци от Лозенградска Тракия и западнотракийци от Гюмюрджина, Кавала, Ксанти, Манастир и Сачанли не са бедни хора, свидетелства и Коста Николов, който от години събира спомени и архивни материали. „Те идват в Созопол икономически добре. Причината е, че всички пари, които припечелват, превръщат в злато. И затуй те грабват бохчата, грабват парите, златото, всичкото притежание е било в

тях.“ Внимателният читател ще забележи едно противоречие-имаше разкази, в които се споменава за заровено и практически оставено от преселниците в старите им имоти в Тракия злато. Причината според разказвачите е, че всички са смятали, че преселението е временно и те ще се върнат по родните си места. Тук

му е мястото да се спомене още нещо- всички, които разказват за преселението, говорят за трудолюбието на тези хора, както и за изключително плодородната земя там. Но те не са били достатъчно богати, че да осигурят първите месеци и години от новия си живот в Созопол и това се вижда в спомените. Главите на семействата и по-големите деца веднага почват да търсят работа, за да се осигури на семейството им що-годе един постоянен доход, който пък от своя страна да осигури оня период на адаптация, включително до оземляването на тези семейства, до изкореняването на горите в новите им имоти, за да може тази земя да осигури устойчиво им съществуване.

Но да продължим с разказа на Коста Николов: „Тези хора нямат имоти, нямат работа. Постепенно се хващат и започват да работят нивите на созопопските граждани. Работят или под наем, или „на ортак“. Под наем е ясно какво означава. При „на ортак“ на когото е нивата влиза в орташкото предприятие с нея. Другият, тракиецът, влиза с труда си. Накрая реколтата се дели на две. Но това е било по-късно. Както и оземляването, и разкореняването. А преди това и по време на изкореняването на горите, една част от това злато на тракийските бежанци отива в Черноморец. Първо, защото

по това време тези хора са безработни, те са временни жители и нямат работа. Една част са се хванали да работят в риболова, но той е сезонен. Наистина, бил е силно развит. Много риба е имало“.

Тези семейства, които изнемогват, нямат мъж, имат болен човек, в които мъжете са взели участие в Първата световна война и после са стояли години в плен, те не могат да се хванат на такава работа. И за да не измрат от глад се принуждават да заменят злато за брашно с черноморци.

Стана ясно, че през 1925 г. западнотракийци са били настанявани в домовете на напусналите Созопол гърци по силата на спогодбата Моллов-Кафандарис. Малко по-различно е положението на онези, които са били прогонени след Междусъюзническата война от 1913 г. Българската държава по онова време- по времето на тази най-голяма изселническа вълна, не е готова да приеме толкова много бежанци и да направи нужното, да се устроят и заживеят нормален живот в отечеството си. Чак през 1926 г., т.е. 13 г. след пристигането

■ Някогашният Созопол

на първите бежанци от Тракия и след като на страната е отпуснат Бежански заем, чак тогава българската държава вече има ясна концепция за бежанците. Срещу заема правителството се задължава да предостави 132 000 хектара земя за устройване на бежанците чрез Главна дирекция за настаняване на бежанците, която до закриването си през 1931 г. работи в тясно сътрудничество с представител на Обществото на народите.

Ето какво разказва Коста Николов: „Тези хора в созопопската мера си създават собствени подръчни къщички, които както може- с кал, с кирпич или тухли,

гледат животни и живеят. Кои родове са това? На Никола Стефанов, на Панайот Костов, Шайков, рода на Пейчовци, рода на двамата братя каракачани от Западна Тракия. Следващите са рода на Делижеко, рода на Яни Германов, рода на кантонера, рода на моя дядо Коста Недялков, по прякор Делото, рода на Карабаджакони. И тук всички се заселват, общината им разрешава временно да използват мерата без още да има никаква законова основа. Защото държавата в него момент не е имала още идея какво ще става с тези хора и как ще ги оправя.

■ Родът на Димо Русев

■ Днешните созопопци